

Telegraful Român

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ
SIBIU

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Calendar de inimă

Avram Iancu al Transilvaniei și al tuturor românilor

— La 110 ani de la moarte —

În vremuri de grea cumpănă românii au știut să-și ridice în frunte pe cei mai buni, lăsând la o parte pe cei mai nobili, pe cei cu sînge mai albastru sau cu drepturi de succesiune. În 1821 muntenii l-au făcut domn pe Tudor, în 1848 transilvănenii l-au făcut crai pe Avram Iancu, în 1859 moldovenii l-au ales pe Alexandru Ioan Cuza pentru ca, în același an, muntenii să prindă din zbor o bine gândită subtilitate politică și să-l aleagă tot pe Cuza și astfel să se înfăptuiască unirea Principatelor.

De la moartea lui Avram Iancu au trecut 110 ani, dar faima lui nu numai că nu scade, ci crește din generație în generație, cum e sortit să crească tot ce ne vine din adînc de suferință și vitejie românească pe drum de baladă. Iancu face parte din acea categorie de inspirați care au găsit drumul spre inima poporului, imaginea lor istorică fiind dublată de aura legendei, cum se întâmplă cu toți aceia care se jertesc pentru alții, pentru cauza tuturor, pentru un ideal generos, pentru Țară. Poporul l-a apoteozat pe Iancu, l-a cîntat, l-a pus coroană mai adevărată decît coroanele cele de oțel sau de aur ale regilor.

Revoluția din 1848 în Transilvania a fost în cea mai mare măsură opera lui. Așa cum s-a statornicit să zicem „Revoluția lui Tudor Vladimirescu”, pentru 1821, am putea zice și „Revoluția lui Avram Iancu” pentru 1848 în Transilvania, pentru că în ceea ce are o revoluție mai specific și a avut și cea din 1848, anume ridicarea mulțimilor, adunarea și conducerea de oști, însuflețirea și aruncarea lor în luptă pentru o cauză în care nu se mai putea întîrzia, Iancului i se pot atribui fără nici o îndoială meritele exclusive. El n-a fost singurul, e drept, dar a fost cel mai mare. Idei au avut mulți, dar el le-a prefăcut în faptă. El a dat ideilor brațe. De timpuriu, de prin 1846, pe cînd era student la *Facultatea de Legi* din Cluj, își dăduse seama că „nu cu argumente filosofice și umanitare se pot convinge tiranii, ci numai cu lancea lui Horia”. Cînd la o constătuire în Sibiu cei adunați se ameteau cu vorbe, și băteau pasul pe loc, el le-a aruncat cuvinte rămase de pomină care pun net în lumină de omul de acțiune și de viziune limpede: „*Continuați-vă discuțiile domnilor, că eu mă duc în munți să fac revoluție*”. Un astfel de om nu glumea cu convingerile lui.

Motivul revoluției din 1848 n-au fost aceleași în toate ținuturile locuite de români. În Moldova arată

I. Lupaș, se dorea „sfînta păzire a Regulamentului Organic”, în Muntenia autonomia națională, bănărenii și bihoreni căutau un „*modus vivendi*” cu elementul maghiar, iar cei din Transilvania cereau independența națională, politică și bisericească, sub sceptrul habsburgic. Aceștia din urmă erau, deși acasă la ei, slugi la stăpîni străini, și răbdarea le ajunsese la margini. Nu li se recunoștea nici dreptul cel mai elementar și firesc, acela de a fi o națiune. Se instituiseră o *Unio trium nationum*, națiuni care se bucurau de toate privilegiile în imperiu, dar românii nu erau cuprinși în această uniune, de aceea George Barițiu o scotea pe drept cuvînt „o *conspirație permanentă contra națiunii române*”.

Dreptul legal al românilor de a fi ceea ce erau de fapt, dreptul la reprezentare proporțională în forurile conducătoare și abolirea iobăgiei, au fost revendicările esențiale ale revoluției. Aceste revendicări îi vor aduna pe români pe Cîmpia Libertății, la Blaj, în ziua de 3/15 mai 1848. Au venit acolo zeci de mii, din întreaga Transilvanie: cărturarii cei mai vestiți, Șaguna, Bărnăuțiu, Barițiu, Papiu, Laurian, Cipariu, Andrei Mureșanu, preoți și țărani, învățători și meseriași. Se aflau acolo și munteni și moldoveni: Alexandru Ioan Cuza, viitor om al anului 1859, Alecu Russo, Costache Negri, G. Sion.

Aici și acum și-a descoperit Avram Iancu vocația sa de om al momentului. Venise la adunare în fruntea unor nenumărate cete de moți, mobilizați de el din munții Apuseni, din părțile nașterii sale. Ca unul ce fusese printre cei ce pregătiseră organizarea adunării, a luat și el cuvîntul la Blaj. Toți biografiilor lui au remarcat că era scump la vorbă, măsurat, concis și în aceeași măsură hotărît și precis. Se reține din vorbirei lui mai ales o exclamație menită să însufle celor prezenți mîndrie, curaj și hotărîre: „*Uitați-vă pe cîmp românilor, sîntem mulți ca cucuruzul brazilor. Sîntem mulți, mulți și tari, și Dumnezeu e cu noi*”. El și-a început vorbirea pe Cîmpia Libertății, fiind după Paști, cu strigătul după obiceiul ortodox: „*Hristos a înviat — a dăugînd — Libertatea a înviat!*”

Vorbitorii de la Blaj au exprimat doleanțele românilor cu destulă cumințenie, păstrîndu-se în limitele ordinii și ale unui bun simț care uneori ni se

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

(Continuare în pag. a 2-a)

Sf. Apostol Iacov al lui Alfeu

Am expus succint — în nr. 35/36 din 15 sept. 1981 — chipul și faptele Sf. Apostol Iacov, fiul lui Zevedei și al Salomeei, frațele Sf. Apostol și Evanghelist Ioan.

I-a venit acum rîndul să fie biografiat celuilalt apostol al acestui nume, căci se știe (din Matei 10, 3; Marcu 3, 18; Luca 6, 15 și F. Ap. 1, 13) că nu numai ucenicul protomartir a cîștit cu vrednicile sale această piesă onomastică.

Textele citate — patru la număr, toate parcele de liste sau cataloage oficiale — îl numesc, simplu și deslușit, Iacov „al lui Alfeu”.

Care „Alfeu”? Generația contemporană plîromei știa care. Altcum, ar fi curs giră explicațiile (sau măcar parafrazele, care de-altcum „tot aia-s”, dar mai reduse ca volum și insistență exegetică).

Ceea ce ne interesează aici, acum, este faptul că nu trebuia să fii neapărat purtător al numelui transmis generație de generație de renumitul patriarh biblic Iacov, pentru ca unul din fiii tăi să devină apostol (direct) al lui Mesia-Hristos. E pură întâmplare.

Ca să nu mai lungim vorba, traversăm la altă preocupare de amănunt, nu fără legătură cu detaliile expunerii: Fost-a Iacov (din textele citate mai sus) membru al Soborului Apostolic, „frate” al Domnului și Mintuitorului nostru Iisus Hristos?

Altcum formulat (ca să răzbim mai ușor și mai sigur la limpezimile de undă scurtă ale soluționării problemei): *Avut-a Mintuitorul frați?*

Problema comportă nu puțin interes misionar, căreia răbufnirile de prozelitism contemporan îi conferă crescîndă acuitate. De aceea, ocolirea sau diluarea asperităților ei prin artificii pseudoexegetice nu folosește la nimic,

nimănu. Dar să revenim la esențial...

La întrebarea: „Avut-a Mintuitorul frați?” — de pe poziție text-

Pr. prof. Dr. Grigorie Marcu
(Continuare în pag. a 2-a)

350 de ani de la urcarea lui Matei Basarab pe tronul Țării Românești

În cadrul marilor aniversări și comemorări din viața poporului nostru și a Bisericii, împlinirea a 350 de ani de la începutul domniei lui Matei Basarab (septembrie 1632) ne oferă prilejul de a cunoaște rolul deosebit de însemnat al acestui voievod în istoria culturii, a artei românești și a literaturii religioase.

Matei aga din Brincoveni a fost ridicat pe tron de boierimea autohtonă, nemulțumită de domni înconjurată de clientela grecească. Nu a descins direct dintr-o familie domnitoare, dar a adoptat numele de Basarab ca o expresie a dorinței sale și o cerință generală a țării de a restitui vechile rînduiri privind domnia, asemenea lui Neagoe Basarab.

Cu el începe o perioadă de largire și întărire a autorității domnești și de reconstrucție a țării. Radu Popescu scrie: „S-au nevoit Matei Vodă de au dres țara foarte bine”. Domnia lui (1632—1654) a fost caracterizată sugestiv de pana cronicarului ca epoca în care „Țara iubea pe domn iar domnul pre țară”.

În timpul domniei lui s-au dezvoltat meșteșugurile și comerțul; au apărut primele ateliere de tip manufacturier: în 1644 o fabrică de sticlă și în 1646 o fabrică de hîrtie, pe Valea Oltului.

A luptat pentru autonomia țării în sensul că a năzuit să o elibereze de dominația otomană. În acest scop se alătură unui proiect de ligă antiotomană și primește de la poștii săi aliați — Polonia, imperiul, Veneția — titlul de „general al întregului răsărit”.

Domnia lui a coincis cu o epocă de mare înflorire pe toate planurile, cu deosebire în domeniul cultural-artistic și religios. La curtea lui vor veni soli străini, emisari papali și patriarhi, artiști și cărturari, zugravi și tipografi, caligrafi și miniaturisti de renume. De o rară frumusețe sînt cîteva exemplare de manuscrise cu miniaturi, ultimele din istoria acestei arte pe pămîntul românesc. În această complexă activitatea culturală a fost susținută de mitropolii Teofil și Ștefan, de soția lui Elina și de cumnatul său Udriște Năsturel.

Matei Basarab a reluat activitatea tipografică, încetată la sfîrșitul sec. al XVI-lea. Cu ajutorul marelui sprijinitor al culturii românești, Mitropolitul Petru Movilă din Kiev, înființează în 1635 o tipografie la Cimpulung, în care apar trei cărți slavone.

În 1637 era în ființă la Govora o nouă tipografie, în care s-au tipărit cărți slavonești, dar mai ales românești.

Din anul 1644—1652 tipografia funcționează la Tîrgoviște. În cei 22 de ani de domnie, Matei Basarab a tipărit 23 de cărți, dintre care 12 slavone, 9 românești și 2 slavo-române.

Pe lângă cărțile teologice și de cult, Matei Basarab a tipărit în limba română și primele cărți juridice: *Pravila de la Govora* (1640), prima carte în limba română tipărită în Țara Românească și *Pravila cea mare sau Îndreptarea Legii*, tipărită la Tîrgoviște în 1652 — adevărate monumente ale dreptului scris românesc.

În anul 1646 Matei Basarab a înființat la Tîrgoviște un colegiu umanist, prima școală de nivel superior în Țara Românească.

La curtea lui se alcătuiește, în 1650, *Letopisețul Țării Românești* de la întemeierea statului pînă în vremea sa.

Pe timpul domniei sale s-au ridicat numeroase ctitorii civile și bisericești. Pe bună dreptate Matei Basarab a fost numit „cel mai mare ctitor bisericesc al neamului nostru”.

În epoca lui Matei Basarab se înregistrează strînse legături politice cu Transilvania. Înainte de 1631 Matei aga luptă alături de Gheorghe Rakoczi I (1630—1648) împotriva imperialilor habsburgi pentru apărarea autonomiei Tran-

silvaniei. Țara Românească și Transilvania s-au legat printr-un pact de prietenie și ajutor reciproc (1633), reinnoit în repetate rînduri, care le-a servit în raporturile lor cu Poarta. În 1637, cînd Vasile Lupu a încercat să supună Țara Românească, Matei Basarab primește ajutoare transilvane. Legăturile Țării Românești cu Transilvania au continuat și sub Gheorghe Rakoczi II (1648—1658).

N-au lipsit nici legăturile culturale. Matei Basarab sprijină mișcarea culturală a românilor ardeleni tipărit cărți destinate acestora. În 1640, cînd tipărește *Pravila de la Govora* el are grijă să scoată o ediție specială pentru Ardeal, semnată de mitropolitul a toată Țara Ardealului, Ghenadie. Dascălul Popa Dobre a venit din Țara Românească și a pus bazele unei tipografii românești în Alba Iulia, în care a apărut *Evanghelia* cu învățătură în anul 1641. Matei Basarab l-a folosit pe Mitropolitul Teofil într-o misiune politică la principele Gheorghe Rakoczi I. Atunci, probabil, l-a vizitat și pe mitropolitul Ghenadie, căruia i-a dăruit o instalație tipografică. *Pravila cea mare* (1652) a avut ca tîlmăcitor pe transilvăneanul Daniel Tanoneanu, ajuns mitropolit al Ardealului. Ieromonahul Silvestru, cel care începe „izvodirea” Noului Testament, este tipograful muntean pe care Matei Basarab îl trimite Mitropolitul Ghenadie din Alba Iulia cu litere de tipar și teascuri, ca să înceapă acolo tipărituri ro-

mânești. Cărțile slave, ca și cele românești, tipărite de Matei Basarab aveau menirea să întărească ortodoxia în Ardeal și de a-i apăra pe românii de aici împotriva tendințelor de calvinizare a ungarilor. Mișcarea culturală înviorată de Matei Basarab a contribuit la reinvierea literară din Ardeal, unde începe o nouă epocă de activitate cărturărească, reprezentată de mitropolitul Simion Ștefan.

Între Ardeal și Țara Românească au existat și legături bisericești. Preotul Vasile de la Biserica Sf. Nicolae din Șcheii Brașovului a fost de mai multe ori la Matei Basarab ca să ia daniile pe care acesta le făcea bisericii Sf. Nicolae. La sfîrșitul anului 1640 Mitropolitul Teofil al Țării Românești a hirotonit la Tîrgoviște pe Ilie Iorest, iar în 1643 pe Simion Ștefan. Matei Basarab a zidit în Ardeal, în 1653, o biserică în satul Porcești, jud. Sibiu.

Legăturile politice, culturale și bisericești între Țara Românească și Transilvania sînt caracteristice domniei lungi și înfloritoare a lui Matei Basarab.

Capacitatea organizatorică, grija pentru buna gospodărire a țării și strădania pentru autonomia ei au creat din chipul lui Matei Basarab imaginea conducătorului ideal care va dăinui peste veacuri ca mare ctitor bisericesc, protector al artelor și animator al vieții culturale românești din prima jumătate a veacului al XVII-lea.

Pr. Teremia B. Ghita

Avram Iancu al Transilvaniei...

(Continuare din pag. 1)

pare chiar prea exagerat, când, refăcând filmul evenimentelor, ne întâlnim cu replica pe care le-au dat-o Kossuth și oamenii lui și chiar „drăguțul de împărat de la Viena”. Românii au anunțat, prin gura lui Bănuțiu, că vor „a se constitui și organiza pe teme național”, că „nu au cuget dușman în contra altor națiuni”, că înțeleg ca „toate națiunile să se organizeze pe același temei”, că „națiunea română nici nu voiește a domni peste alte națiuni, nici nu va suferi a fi supusă altora, ci voiește drept egal pentru toate”.

Și care a fost replica? La 29 mai, Dieta întrunită la Cluj a decretat unirea Transilvaniei cu Ungaria, fără a se ține seama de memoriul înaintat de români după adunarea de la Blaj. Se aștepta acum să dizolvarea comitetului român de la Sibiu. Urmare ucideri de iobagi români la Mihalț, Iancu se afla la Sibiu. Înțelege acum că bunele intenții și bunele maniere românești n-au dus la nimic și că singura alternativă e lupta. Cu eternele memorii și petiții adresate bunului simț al legislatorilor, era limpede, nu se mai putea obține nimic. Toți se dovedeau neprieteni și înșelători. La 5 iulie 1848 Iancu pleacă din Sibiu și începe organizarea rezistenței armate. Într-o lună pune pe picioare o armată. Kossuth va trimite în Transilvania pe față pe generalul Bem, pe Hatvány și alți militari cu armate amenințată și cu interdicerea limbii române și cu obligativitatea peste tot a celei maghiare. Li se promitea în schimb acceptării unirii, și renunțării la limbă, desființarea iobăgiei. Răspunsul lor a fost prompt și ferm: *mai bine rămân iobagi toată viața, decât să părăsească limba mamei lor.*

Iancu a rezistat în munții săi Apuseni pînă la urmă. Nici Bem, nici Hatvány nu l-au învins. Acesta din urmă și-a pierdut toată armata în lupta cu moșii surprinzător de bine organizați. Bălcescu arată că „generalii acestei oști țărănești erau niște preoți și niște tineri, abia ieșiți din școlile de teologie, filosofie și jurisprudență; ei nu pusese pînă atunci mîna pe o armă, cînd nevoia îi sili a se face generali și a cîștiga bătălii. Lipsiți de cunoștințe și de principii de artă militară, ei le învățară în mijlocul luptelor. Am văzut cu mirare cum ei dibuieră adevăratele principii ale războiului și cum simțiră importanța pozițiilor naturale și folosul ce știură trage din orice localitate”.

Toți contemporanii ca și istoricii epocii, notează cu elogii rolul preoților în armata lui Iancu. Inșuși generalul Bem, într-o scrisoare către Kossuth vede mai ales în preoții ortodocși (schismatischen) principala piedică a înduplecării românilor de a trece de partea ungarilor (I. Lupas). De altfel ei au intrat și în legenda Iancului cîntată din generație în generație:

Sus pe virful dealului Cîntă o sută de preoți
În cetatea Iancului Și se roagă și se închină
De trei zile, de trei nopți Pentru tabăra română.

Ei n-au pregetat însă să se arunce și în bătălii, și mulți dintre ei au fost, cum arată Bălcescu, generali, tribuni și prefecti: Simion Balint, Simion Groza, Vasile Moldovan, Simion Prodan, Ioan Fodoreanu, Ioan Gomboș, Nicolae Repede, Dumitru Necșu, Ioachim Băcilă, Ioan Faur, Dumitru Miclăuș și mulți,

Mîinile mamei

I-am sărutat fruntea. Ea nu m-a privit, n-a mai oftat și n-a mai suris. Făptura-i firavă și împuținată, de trecerea celor 80 de ani, odihnea. Am privit-o tăcut și adînc. I-am descoperit mîinile. Stăteau liniștite. Din tot ce se mai afla în fața mea, mîinile mamei m-au tulburat, m-au răsculit și m-au cutremurat. Am plîns... și nu m-am rușinat de lacrimile ce umezeau pielea pămîntie a mîinilor ei. Nu erau frumoase ca odinioară, în anii copilăriei

mele, dar mă fascinau prin universul ce-l vedeam urzit între degetele lor. Ele au frămîntat cea mai bună piine pe care am gustat-o vreodată; ele au spălat, au arat și au scerut, au alinat dureri și au deschis ușile la oaspeți; ele au dăruit mereu și n-au pretins niciodată nimic. Cînd mama mă cerceta la școală, mîinile ei scoteau din sin batista cu nod, o desfăceau cu grijă și-mi întindeau cu sfială banul strîns acolo pentru copilul plecat la învățătură...

Aceste mîini muncite, purtînd amprenta celor peste trei sferturi de secol, erau fascinante prin aura de mucenicie și sfințenie.

Cu batista între palme, păreau desprinsă dintr-un desen reputeru, închipuind crîmpeie de rădăcini misterioase ce încheau în ele simboluri încărcate de gravitatea tainelor ce stau la temelia lumii.

În mîinile ei vedeam toate mîinile mamelor din satul meu, din satele țării, mîinile tuturor mamelor ce și-au legănat pruncii și i-au ținut la piept — vedeam pirghile pe care se sprijină lumea.

Am sărutat mîinile și fruntea mamei. Lacrimile-mi cădeau slobode pe mîinile ei... Și eu nu m-am rușinat.

Prof. dr. Gheorghe Șora

Sf. Apostol Iacov al lui Alfeu

(Continuare din pag. 1)

tuală evanghelică nu se poate răspunde decât afirmativ. Răspunsul acesta nu trebuie să „scandalizeze” nici o conștiință creștinească ultrasensibilă: Da, Mîntuitorul a avut frați! Numărul lor (patru) și numele lor (Iacov, Iosif, Simon și Iuda) sînt înregistrate și, deci, comunicate celor dornici de-a le afla prin sursă istorică onomastică de la Matei (13, 55 urm.).

Întrebarea a doua urmează de la sine: *Ce fel de frați?*

Răspunsul necesită o întreagă demonstrație, savantă, ca să putem etala și valorifica argumentele, ceea ce într-un portret biografic nu e strict necesar să se facă (și nu e spațiu).

...Dar esența răspunsului sună așa: Acești „frați ai Domnului” nu erau fii ai Preasfintei Născătoare de Dumnezeu. Puteau fi

orice alt grad de înrudire, dar aceasta nu!

De ce?

a) În situații ca cele menționate la Matei 12, 46 urm. și 13, 54 urm. — ca să nu ne întindem mai departe — ei sînt designați ca aflîndu-se în raport de înrudire „Mamă-irați” și nu „mamă-fii”. Deducția: Maica Domnului a fost mama lui Iisus — și a nimănui altcuiva. De era altfel, în cazurile la care ne-am referit, am fi avut această stilizare: „...mama Ta și fiii ei”...

b) De pe cruce, Domnul a încredințat-o pe Maica Sa purtării de grijă a unui „străin” de familie: Sf. Apostol și (mai tirziu) Evanghelist Ioan. Era oare de conceput — fără daune morale, multiple — o astfel de preferință dacă Maica Domnului ar mai fi avut 4 fii și cel puțin 3 fiice, cum ar rezulta din Matei 13, 55—

56? (Vezi Ioan 19, 26—27).

c) Nimeni nu i-a imputat Fiului lui Dumnezeu întrupat că și-ar fi favorizat — mesianic — rudele. De-altcum, acestea îi erau întrucîtva ostile: le deranja vilva pe care a stîrnit-o lucrarea Sa minunată între contemporani; sau — cine știe! — poate că îi dezamăgise profitul (nul) pe care l-au avut (sau — mai curînd: nu l-au avut) de pe urma acestei prestigioase înrudiri...

Nu mai insistăm: De vreme ce Iacov al lui Alfeu, apostolul, n-are la ce fi căutat între așazișii „frați” ai Domnului, biografia sa trebuie construită exclusiv cu elemente biografice care privesc soborul apostolic, fără revărsări extensive în grupul ucenicilor apostolilor (a căror expresie este „soborașul” celor 70, resp. 72, remarcați scriptic de Sf. Luca în Evanghelia sa — 10, 1—17).

Exceptînd cele 4 cataloage (din Mt. cap. 10, Mc. cap. 3, Lc. cap. 6 și F. Ap. cap. 1), din care, firește, e nelipsit, Sf. Iacov al lui

Bucuria vieții

„Bucurați-vă pururea” (I Tes. 5, 16)

1. Bucuria este una din acele stări sufletești pe care o trăim uneori, atît de nuanțat și atît de intens încît ne este greu s-o exprimăm, prin cuvînt, în mod deplin. Ea este clocot lăuntric, vibrație întăritoare, care-l scoate pe om din încremenire posomorîtă. Este tensiune spirituală, stare de înălțare sufletească izvorită din liniște și neliniște, „dintr-o bună așezare a gîndurilor”, după cum spun Sfinții Părinți. Această stare lăuntrică poate fi atît de gingașă încît n-o putem numi decît, așa simplu, cum a fost numită de-a lungul miilor de ani: bucurie. În setea spre împlinire izvoritoare de bucurie, sufletul nostru tresaltă pentru tot ceea ce este curat, frumos și armonios.

2. Simțim și trăim avîntul spre bucurie în raport cu natura, care ne cere un efort pentru a-i sesiza frumusețea într-o fi mereu înțeleasă, ca dar al lui Dumnezeu, cucerită și înnoită.

Ne bucurăm de revărsatul zorilor, de bogăția holdelor de grîu. Ochii noștri strălucesc de bucurie, cînd ploaia liniștită și caldă udă pămîntul însetat, după o arșiță îndelungată.

Ne bucurăm fructificînd gîndurile bune în raportul nostru cu animalele, cu păsările pe care, dintr-un impuls interior, sîntem îndrumați să le ocrotim, în convingerea neclintită că și acestea, ca și natura întregă, sînt iubite de Dumnezeu.

Cînd luminile minții pătrund negrăsitele taine ale universului, ale tuturor făpturilor, înfiorarea bucuriei ne copleşte inima așa de luminos încît nu putem să nu rostim împreună cu Psalmistul: „Cerurile spun slava lui Dumnezeu și facerea miinilor Lui o vestește țaria” (Ps. 18, 1).

Iar dacă prezența lui Dumnezeu slava și puterea Lui sînt minunate în făpturi, cu atît mai minunate se arată El în comuniunea de bucurie iubitoare a omului cu semenii.

3. În raportul de comuniune, de trudă și colaborare cu semenii, bucuria poartă cu sine un întreg buchet de trăsături ale cugetului, ale iubirii și mersului înainte a vieții și istoriei. Din această perspectivă drumul spre bucurie este punctat, uneori, cu iluzii și deziluzii, cu obstacole descurajante, cu durere, în care totuși cel credincios nu-și pierde nădejdea.

Între „lumini și umbre” reținem uneori partea cea plăcută și comodă a vieții, dar care nu duce la adevărata și statornica bucurie. Trăirea noastră este superficială, grăbită, la periferia vieții și nu o adîncire și creștere în miezul ei, adică în iubirea care pe toate le plînește și dă sens înalt bucuriei. Căci numai atunci cînd trudim și pentru binele altora ajutîndu-i să treacă prin încercări, biruindu-le, începem noi înșine să gustăm cu adevărat bucuria. În astfel de strădării libere și ziditoare ne îmbogățim și ne bucurăm chiar prin faptul că dăruim, după cuvîntul sfințit al Mîntuitorului nostru Iisus Hristos: „Mai fericit este a da decît a lua” (F. Ap. 20, 35).

Peste bucuria vieții strălucește, așadar, chelțuirea energiilor inimii, în unele împrejurări chiar suferința amară, crucea de bună voie pentru fericirea și mîntuirea altora. Prin imprimarea ei, a crucii, a suferinței izvorite din inimă

iubitoare, în strădaniile noastre de sfințim pe noi înșine și ne bucurăm ajutînd pe alții să-și împlinească menirea în această viață.

Să ne gîndim, de pildă, cît de luminoasă este bucuria mamei, după ce, în durere, și-a frînt trupul și sufletul ca să fie izvor de viață: să nască prunc. Cît de senini sînt ochii tatălui atunci cînd fiul, pentru care a trudit cu miinile și cu mintea, se arată, prin fapte sale, bineplăcut înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor. Cît de nobil este sentimentul tinărului care, după multe ostenele întru a-și însuși o profesie, primește, la vremea savenită, recunoașterea valorii sale. Ce plină de lumină este inima omului care știe că eventualul drum colțuros pe care se află, duce undeva spre împlinire spirituală, spre bucurie lăuntrică.

4. Dar plinătatea bucuriei izvorăște mai ales din convingerea că prin Domnul nostru Iisus Hristos am fost ridicați la negrăsite cîste de fii ai lui Dumnezeu după har. „Din neamul lui Dumnezeu sîntem...” Această bucurie ne luminează viața pămîntească spre viața „cea fără de sfîrșit” acolo unde, după cuvîntul Sf. Ap. Pavel, ne așteaptă bucurii pe care „ochiul nu le-a văzut, urechile nu le-a auzit și la inima omului nu s-au suit” (I Cor. 2, 9).

Bucuria în Hristos-Dumnezeu învăluie, în sărbătorile anului bisericesc, Biserica întregă. Prin harul dumnezeiesc revărsat în minunatele rînduiri ale cultului divin, credinciosul intră în atmosfera de bucurie, de reîmpărtășire și primenire a energiilor fizice și morale. „Destul îmi este mie harul Tău” exclamăm și noi, în negrăită bucurie, odată cu Sf. Ap. Pavel. În circuitul de har al cultului divin, credinciosul cuprinde în cele mai nobile sentimente de promovare a vieții toate făpturile lui Dumnezeu și în primul rînd pe om.

Cît de minunată și de convingătoare este în această privință viața Sfinților! Sfinții este o întrupare vie a bucuriei, pentru că își pune întreaga viață în slujba iubirii. Să ne gîndim, de pildă, la salutul pe care Sf. Serafim de Sarov îl adresa oricărui om pe care-l întîlnea: „Bucuria mea!” Tu călătorule, oricine ai fi, ești, pentru inima mea, bucurie în Hristos-Domnul.

Iar mai presus de orice bucurie este, fără îndoială, bucuria primirii cu vrednicie a arvinei fericiții veșnice în Sf. Cuminecătură. Prin împărtășirea cu această Sf. Taină bucuria vieții primește un orizont nemărginit, o perspectivă infinită. Cei ce se împărtășesc cu Trupul și Sângele Domnului răspîndesc împrejurul lor lumina binefăcătoare a iubirii, a împăcării și a voinței de pace pentru întreg neamul omenesc. Voința omului se întărește în strădania de extindere a împărtășirii lui Dumnezeu care este „pace și bucurie în Duhul Sfințit”. Este bucuria sublimă și unică prin care Hristos, „Domnul vieții” (Ioan 3, 16) viețuiește întru noi și noi întru El (Ioan 15, 4). Astfel se împlinesc cuvintele necontenitei bucurii ale Sf. Ap. Pavel: „Bucurați-vă pururea” (I Tes. 5, 16).

Pr. Gheorghe Rățulea

Alfeu face parte dintre apostolii cu biografie (scriptic) scurtă. Aceasta nu însemnează că ar fi fost mai prejos de alți apostoli. Nul — ci doar atîta că ceea ce face *soborul*, e și *opera lui*. Dacă era altcum, eventualele divergențe de vederi se semnalau înregistrîndu-se și comentîndu-se. Scurt vorbind: spiritul de comuniune care caracterizează *gîndirea și lucrarea* sfinților apostoli transpare și din ceea ce nu ni se spune referitor la activitatea lor, sau la parcele din aceasta. (Nu ni se spune deoarece aghiografii, scriitorii sfinți n-au socotit a fi necesar să ni se spună, fiind de sine-nțelese).

Prezent la toate cite a făcut și a învățat Domnul — și părtaş la acestea Sf. Iacov al lui Alfeu are

talie apostolică remarcabilă tocmai fiindcă-i ucenic *direct* al Domnului, chemat la apostolie *direct* de Domnul, fără intermediar, deopotrivă cu oricare din toți ceilalți membri ai Soborului Apostolesc.

Discuțiile savante referitoare la identitatea sa cu Iacov, „fratele” Domnului, vor mai dura. Le vom relua și noi, cînd o să le vină rîndul, — dar înafara serialului căruia îi rezervăm această suită de portrete apostolești.

Ca și în ocaziile analoge, nu uităm a recomanda lecturi paralele din sinaxar, din înaripata literatură aghiografică peste tot. Aceasta e lucrarea de foraj pneumatic la adîncimi maxime. Practicînd-o, sufletul simte că trăiește — *creștinește*.

Jon Agârbiceanu

100 de ani de la naștere

În peisajul artistic al literaturii ardelenne, scriitorul Ion Agârbiceanu ocupă un loc aparte. El se situează între două momente ale prozei românești, Ioan Slavici și Liviu Rebreanu. Se deosebește de aceștia prin anumite trăsături particulare, îndeosebi prin tenta morală creștină a operei sale. Este și explicabil, fiindcă scriitorul a fost slujitor al Bisericii, făcând și din vocația sa de povestitor, novelist sau romancier, apostolat. Problemele morale formează obiectivul principal al navelor și romanelor sale, de aceea evocarea personalității talentatului prozator ardelen, la împlinirea celor 100 de ani de la nașterea sa, este un pios omagiu adus creatorului de tipuri — din mediul țărănesc și orășenesc ardelen —, precum și unui apologet al virtuții, blazonul prin excelență al omului de bine.

Ion Agârbiceanu a văzut lumina zilei în comuna Cenade, județul Alba, la 19 septembrie 1882, din părinți țărani, originari din comuna Agârbiciu, acolo familia purta numele de Boariu, numai după venirea strămoșului său în Cenade, i s-a zis Agârbiceanu, după numele satului de origine. Tatăl său, Nicolae, știa citi și scrie bine, fiind abonat la următoarele publicații: foaia umoristică „Calicul” și „Foaia Poporului” de la Sibiu, „Gazeta Transilvaniei” de la Brașov, „Tribuna Poporului” de la Arad. Mama sa, se numea Ana. Au fost în familie opt copii, 4 băieți și 4 fete. Scriitorul era al doilea născut.

În 1889, I. Agârbiceanu este dat la școală, întâi în sat, unde l-a avut învățător pe un om mărunțel, căruia i se spunea „dăscăluțu”, apoi la Liceul din Blaj. În liceu a avut un eminent profesor de limba română, pe Gavrilă Precup, care i-a descoperit talentul și i-a dat primele încurajări. Primele lui încercări literare au fost versuri, publicate sub pseudonimul „Alfius” (după numele unei ode a lui Horațiu). La 2 iunie 1900, a prestat examenul de bacalaureat cu „eminență”. În toamna aceluiași an a fost trimis la Facultatea de Teologie a Universității din Budapesta, unde în 1904 a obținut „absolutorium”. De aici, continua să trimită încercări literare în țară, versuri și proză, în care accentuează necesitatea credinței într-o lume bintuită de mizeria morală.

După terminarea studiilor teologice, a funcționat un an ca „Subprefect” (un fel de pedagog) la internatul de băieți de pe lângă liceul din Blaj. În toamna anului 1905, s-a înscris — ca bursier al Blajului — la Facultatea de Litere din Budapesta, secția limbii clasice, istoria și româna, cu gândul de a deveni profesor. N-a rămas la facultate decât un semestru. Vocația preoțească îl zorea la munca pastorală, pentru care se pregătise anterior. El știa că are de îndeplinit o misiune religioasă, morală, socială și națională și întinzerea sa între zidurile unei universități străine, care nu-i mai putea aduce nimic, i se părea un act de trădare.

Întors la Blaj, ocupă pentru scurt timp slujba de „cancelist” la Mitropolie. La 17 martie 1906 se căsătorește cu Maria-Aurelia Radu, fiica protopopului Dr. Sebastian Radu din Uioara. La 1 aprilie a aceluiași an este hirotonit și numit preot în parohia Bucium-Sașa, sat aproape de Abrud, cu credincioși nevoiași. În luna septembrie, același an, ia parte la adunarea generală a „Asociației pentru literatura și cultura poporului român”, la Brașov. După congres se face o excursie spre a se vizita expoziția jubiliară de la București, la care ia și el parte. Aici cunoaște pe scriitorii ardeleni așezați în capitala țării libere, pe G. Coșbuc, Șt. O. Iosif, Il. Chendi, Z. Bărsan, I. Gorun, precum și pe N. Iorga, E. Gîrleanu ș. a.

Întors la Bucium-Sașa, simte și mai acut „prăpastia” socială în-

tre realitățile văzute și cele la care se întorcea. Traiul enoriașilor săi era greu; lucrau la minele de aur („Arhanghelii”), dar pentru străini, astfel că peste tot se întindea ca o pecingine neagră sărăcia cea mai cumplită. Scriitorul a zugrăvit în nuvela „Fefelega” mizeria în care se zbateau oamenii acestor locuri. Aici, a scris și: „În întunec” și multe colaborări la revistele: „Luceafărul”, „Viața Românească”, „Ramuri”, „Unirea”, „Revista politică și literară”, „Lupta” ș. a.

După patru ani, este transferat în parohia Orlat, lângă Sibiu, o comună frunțasă de graniță. Rămâne aici pînă în 1916, cînd evenimentele războiului îl silesc să se refugieze în Țara liberă, cu întreaga familie: patru copii și soția. În Orlat a scris mult. Perioada aceasta și cea care a precedat-o sînt însemnate pentru scriitor și din punct de vedere al lecturilor decisive care i-au îndrumat pașii în creație. Face lecturi și se familiarizează cu marii scriitori ai literaturii universale: Balzac, Flaubert, Zola, Dostoievski, Tolstoi, Gogol, Gorki ș. a. „Prin ei — spune el — însăși viața și-a deschis porți noi pentru mine. Începusem să pipăi imensitatea luptei vieții, nesfîrșita ei bogăție și variație, culmile și prăpăstiile ei” (Mărturisiri).

După încheierea războiului, s-a întors la Orlat. Din 1919, a condus ziarul „Patria”, întâi la Sibiu, apoi la Cluj, pînă în 1927. Părăsind în 1927 Partidul Național și ziarul său, el s-a alăturat altor fracțiuni, între care aceea a partidului iorghist, fiind fascinat de personalitatea marelui istoric. De aci înainte va schimba armele de fond, militînd pentru un fond mai amplu, acela al acțiunilor culturale, în sinul Astei transilvane, îndeplinind funcția de secretar al „Secțiunilor științifice și literare” și redactor al revistei „Transilvania”. În 1927 i se va decerna Premiul Național pentru literatură. Pe parcurs își reia activitatea preoțească, în care vede un refugiu și un reazim împotriva valului de violență ce zguduia societatea românească de atunci. În 1930 este numit paroh al parohiei centrale din Cluj și protopop al Clujului.

În anul 1938, în pragul marilor zile de cumpănă, acceptă să conducă la Cluj ziarul „Tribuna”. În anii 1940—45 a trăit în refugiu la Sibiu, lucrînd în cadrele Astei și colaborînd intens la câteva reviste, între care Luceafărul, seria nouă. În 1945 se întoarce la Cluj și în 1955 i se acordă o pensie personală din partea Uniunii Scriitorilor Români. Este ales membru al Academiei Române, fiind apreciat opera lui ca avînd certe valori de umanism și artă, pe lângă o netăgăduită valoare de document al unei epoci. La 28 mai 1963, în urma unui infarct, prozatorul se stinge din viață în Clinica universitară din Cluj-Napoca.

Ion Agârbiceanu a publicat numeroase volume de nuvele, schițe, povestiri și romane. Amintim câteva din cele mai caracteristice; romane: Legea minții, Legea trupului, Arhanghelii, Licean... odinioară (roman autobiografic), Din pragul vieții, Domnișoara Ana, Viltoarea, Stana, Biruința, Dolor, Strigoii, Faraonii, Sectarii ș. a.; nuvele, schițe și povestiri: De la țară, În întunec, În clasa cultă, Două iubiri, Fefelega, Luminița, Virvoara, Păscălierul, Duhul băilor, Popa Man, Chipuri de ceară ș. a. Are și lucrări de meditație religioasă și hagiografică: Cutezări cu gândul ale ieromonahului Visarion, Pe cărările inseninării, Legendele Maicii Domnului, un volum de materiale pentru cuvîntări (Scrierile cu caracter religios se păstrează în arhiva familiei Agârbiceanu).

După cum însuși mărturisește, scrisul lui I. Agârbiceanu porcede dintr-o emoție estetică. Prioritară — însă — este emoția etică. Pentru el, cea mai înaltă frumusețe omenească este frumu-

Matei Basarab și ctitoria sa - Mănăstirea Căldărușani

Anul acesta se împlinesc 350 de ani de la începutul domniei lui Matei Basarab (1632).

Trebuie reținut că alături de Ștefan cel Mare, Matei Basarab este cel mai mare ctitor de biserică din trecutul nostru.

Se cunosc pînă acum 38 de mănăstiri și biserici ridicate de el. De aceea scria Radu Popescu în cronică sa: „Matei viind în scaun... făcea mănăstiri și biserici întru lauda lui Dumnezeu, care se văd pînă acum. Că pînă la acest domn puține zidiri au făcut domnii cei mai dinainte, iar Matei Vodă a înfrumusețat țara, cu tot felul de zidiri, mănăstiri, biserici, case domnești, care se pomenesc și pînă astăzi”.

Astfel a ridicat mănăstirile: Arnota (1633—1636) în care a fost îngropat împreună cu doamna Elina, Sadova, Căldărușani, Mătineni, Platarești, Strehaia, Brebu ș. a.

A zidit apoi mănăstirile Negru Vodă din Cimpulung, Plumbuita, Brîncoveni, Slobozia.

A zidit catedrala episcopală din Buzău (1649) și a refăcut catedrala episcopală din Rîmnic. La acestea se adaugă și câteva biserici de mir: Sărindar, Sf. Dumitru Craiova ș. a.

În afara hotarelor țării a ridicat mănăstirea Soveja (1644—1645) în urma împăcării cu Vasile Lupu, Turnu Roșu (fost Porcești, jud. Sibiu, în 1653), bisericele din Sviștov și Vidin, în Bulgaria și biserica Sf. Mihail Sinaoua de la Muntele Athos.

Între cele mai frumoase ctitorii ale lui Matei Basarab, care dăinuie și astăzi este mănăstirea Căldărușani, așezată în nord-estul Capitalei, la aproximativ 30 km depărtare.

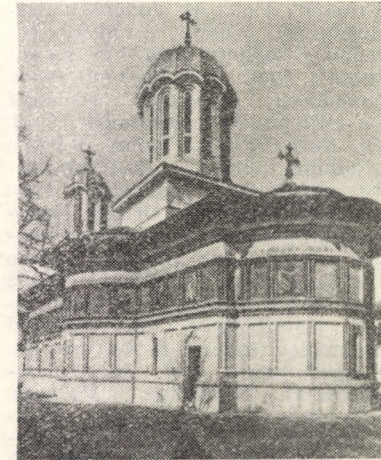
Înconjurată din trei părți de apele lacului cu același nume, mănăstirea ocupă centrul unei mici peninsule cu lățimea numai de 300 m. Deasupra malurilor povirnite, zidul masiv de cetate, clopotnița, biserica cu cele trei turle zvelte, întregul ansamblu reflectat în undele străvezii ale lacului pare o broderie de piatră. Odinioară de prin aceste locuri începea renumitul Codru al Vlăsiei, pădure neumbată, refugiu al haiducilor și al bejenilor. Un astfel de cadru pitoresc va fi încântat de bună seamă ochiul domnitorului Matei Basarab, mare animator de cultură, și-l va fi determinat să-l aleagă drept loc de zidire a ctitoriei sale.

seța spirituală, armonia și desăvîrșirea vieții spirituale. Frumusețile naturii au exercitat o adevărată vrajă asupra marelui prozator ardelen, dar nimic nu l-a emoționat așa de mult ca însușirile frumoase ale sufletului omenesc, lupta dată de omul conștient ca să biruie poruncile superioare ale vieții asupra instincțelor oarbe. Literatura lui I. Agârbiceanu aduce scene din viața satului și orașului ardelen. Subiectele abordate sînt luate din imediata actualitate, deci personajele sînt tipuri reale. Întîlnim în scrisul lui și figuri de preoți, adevărați misionari în slujba de salvatori ai sufletelor. Astfel, în nuvela „O zi însemnată” ne înfățișează un portret duos al preotului ingenuncheat de lipsă momentană, dar care se reculege și se regăsește în cele din urmă cu bogat cîștig spiritual pentru el,

Mănăstirea Căldărușani a fost ctitorită de Matei Basarab pe un loc cumpărat de la Badea, vătaf de Spăteni și de la Stan, fiul lui Aldimir vornic, după cum reiese din actele de compărare din 2 și 6 mai 1637, întărite de un altul din 10 mai, același an. Inițial, ansamblul Căldărușanilor se compunea din biserica mare și cetatea împrejmuitoare, cu un singur rînd de chilii la parter. Cetatea era prevăzută cu un turn de strajă cu mult mai înalt.

În 1638, într-o sută de zile, este zidită Biserica din piatră de riu și cărămidă și a fost sfințită la 26 oct. 1638. Inscripția ce se vede săpată în piatră deasupra ușii bisericii celei mari glăsuiește astfel:

„...Drept aceea și eu întru Hristos Domnul, bun creștin, singur țîitor Io Matei Basarab voievod și domn a toată Țara Românească și de cea parte de munți și alte domnind... și aici în lo-

cul care se cheamă Căldărușani a zidit casa Domnului — care loc singur Domnia mea, cu gîndul l-am găsit întru mărirea și întru lauda Sf. marelui Mc. Dimitrie, celuia ce-i cură mir, ca să ne fie Domniei mele și părinților mei întru vecie pomână, iar Împăratului celui de vecie, celui neputred, celui înțelept, celui nevăzut unul Dumnezeu, aceluia să fie cîntea și mărirea întru vecia de veac Amin. Și a început a se zidi din luna iulie 10 și s-a săvîrșit în luna oct. 20, iar de la zidirea lumii leat 7147, iar de la Hristos 1638”.

Realizată după un plan treflat, biserica are trei turle: una deasupra naosului, două deasupra pronaosului. Din punct de vedere arhitectonic ea este o combinație între biserica episcopală din Curtea de Argeș și mănăstirea Dealu.

Sf. mănăstire Căldărușani s-a remarcat ca un important centru de cultură și viață duhovnicească. Ea a reprezentat pentru Țara Românească ceea ce a reprezentat Mănăstirea Neamțu pentru Moldova.

Aici a existat o școală de zugrăvi și pictori bisericești, înființată la 1787 la care a făcut ucenicie cunoscutul pictor bisericesc Nicolae Teodorescu, care începînd din 1831 a condus școala de zugrăvi de la Buzău. De asemenea a făcut ucenicie aici și Nicolae Grigorescu între anii 1854—1856.

Tipografia de la Căldărușani a fost înființată în 1825, unde se

ostenește viitorul mitropolit Grigore Dascalu și ieromonahul Macarie, compozitor de muzică bisericească.

Mănăstirea Căldărușani avea peste 40 de ateliere meșteșugărești și numeroase acareturi.

La începutul sec. XIX, aici duceau viața duhovnicească peste 500 de părinți și frați. Rugăciunea și munca erau împletite permanent după vechile canoane ale Sf. Părinți.

În perioada 1841—1850, cînd stareț era Meletie Arhimandritul, în partea de răsărit a cetății s-a zidit trapeza mare și un paraclis, unde în prezent se află Colecția de obiecte bisericești.

În afara cetății mănăstirii se mai află Paraclisul cu hramul Sf. Ioan Botezătorul, zidit în anul 1804 de frații Toma și Constantin Krețulescu. Biserica „Cocioc” din apropiere a fost zidită în 1825 de frații Ioan și Nicolae Bătcoveanu, pe locul unde era o bisericuță de lemn făcută de starețul Gheorghe.

În prezent mănăstirea Căldărușani are una din cele mai bogate, numerice și valorice, colecții muzeale din țară, alcătuite în anul 1972 prin donații ale părinților și fraților din mănăstire.

1. Colecție Tezaur din obiecte de metale prețioase (Evanghelii, Potire, Cruci, pafale) așezate în sala „Matei Basarab”.

2. Colecție de icoane, veșminte și tipărituri bisericești între care se remarcă opt icoane pictate de Nic. Grigorescu.

3. Pinacoteca cu tablouri semnate de Sava Henția, Tattarescu, Bărbulescu, cel mai important fiind Intrarea triumfală a lui Traian în Sarmizegetusa (S. H.).

Aci se află și o galerie cu fostii stareți, 25 portrete.

O colecție de Sf. Antimise și obiecte personale ce au aparținut fostului mitropolit Ghenadie Petrescu, de fapt inițiatorul colecției muzeistice din cadrul mănăstirii Căldărușani.

Turiști și credincioși de pretutindeni vizitează cu adîncă evlavie și recunoștință ctitoria lui Matei Basarab, fostul oștean al celui ce se intitulase pentru prima dată în istoria țării noastre „Domn al Țării Românești, al Ardealului și a toată țara Moldovei”.

Preot Gheorghe N. Lungu

ba chiar și material. În nuvela „Popa Man” apare un preot enigmatic, purtător al unui destin tragic.

I. Agârbiceanu cultivă o proză umanistă, de observație directă, cu concluzii morale și sociale, impregnate de spiritul filozofiei creștine, cu o notă candidă, optimistă în fața existenței.

Urmînd Sf. Apostol Pavel, care spunea că întru toate s-a străduit să aibă înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor cuget neîntînat (Fapte 24, 26), Ion Agârbiceanu s-a silit și a luptat ca în viața sa să se armonizeze omul cu scriitorul și — mai presus de toate — să fie o concordanță deplină între scriitor și preot. Este nota definitorie a integrității caracterului său.

Pr. Prof. Ion Bunea

ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII

Al VI-lea Seminar teologic sud-est european

Între 30 august—4 septembrie 1982, Institutul Teologic Universitar din București a găzduit cel de al VI-lea Seminar teologic sud-est european, cu tema: „Necesitatea și plinătatea mântuirii”, organizat de Facultatea de teologie protestantă a Universității din Heidelberg — R. F. G.

Au luat parte peste 55 teologi din R. F. G., R. D. G., Elveția, Danemarca, Iugoslavia, Bulgaria, Ungaria și România, precum și un grup de studenți teologi din Heidelberg (R. F. G.).

Biserica Ortodoxă Română a fost reprezentată de P. S. Episcop Vasile al Oradiei, Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Diac. Prof. Nicolae Balca, Pr. Prof. Teodor Bodogae, Pr. Prof. Alexandru Ciurea, Pr. Prof. Ioan Coman, Pr. Prof. Mircea Păcurariu, Prof. Emilian Popescu, Pr. Dumitru Soare, consilier patriarhal, Lect. Cezar Vasiliu, Pr. Asist. Ioan Caraza, Pr. Asist. Viorel Ioniță, Pr. Asist. Sebastian Șebu, d-l Ioan Leb, profesor la Seminarul din Caransebeș și d-l Ioan Stoica, de la Sectorul Relații Externe al Patriarhiei Române.

Din partea celorlalte culte au participat: Prof. H. Pitters (luteran) și Past. Zoltan Albu (reformat).

Deschiderea lucrărilor a avut loc la 30 august 1982, fiind precedată de un Te-Deum săvârșit de profesorii Institutului în biserica „Sf. Ecaterina” din București.

Participanții au fost salutați de P. S. Episcop Vasile al Oradiei, în numele Prea Fericitului Părinte Patriarh Iustin și al Sfințitului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

După ce a elogiat ideea Facultății de teologie a Universității din Heidelberg și a Prof. Fr. Heyer, de a organiza acest Seminar pentru a face cunoscută cultura și spiritualitatea popoarelor din sud-estul Europei, contribuția lor la progresul și pacea lumii și la crearea unui climat de înțelegere față de Bisericile din

estul și vestul acestui continent, P. S. Episcop Vasile a arătat bucuria Bisericii Ortodoxe Române de a găzdui acest Seminar, prilej de cunoaștere a ecumenismului local și a colaborării dintre cultele din România, a evlaviei credincioșilor noștri.

În cadrul Seminarului au fost prezentate următoarele referate: Prof. *Fairy von Lilientfeld* (R. F. G.): „Ecleziologia „euharistică” ortodoxă ca interpelare față de concepția luterană despre Biserică”; Pr. Prof. *Ioan Gh. Coman* (România): „Corespondența Sfințitului Grigore cel Mare cu Biserica Iliricului la sfârșitul sec. al VI-lea și începutul sec. al VII-lea”; Pr. Prof. *Ante Kusic* (Iugoslavia): „Aspecte din influența culturii creștinismului catolic în Croația”; Past. *Alf Johansen* (Danemarca): „Omiliile ortodoxe române și bulgare văzute de un luteran”; Diac. Prof. *Nicolae Balca* (România): „Liturgia ortodoxă ca mijlocitoare a mântuirii”; Prof. Dr. *Karl Christian Felmy* (R.F.G.): „Rudolph Sohm — Protestantizare sau inovație teologică”; Mgr. Episcop *Vekoslav Grmic* (Iugoslavia): „Necesitatea Bisericii pentru mântuire, din punct de vedere catolic”; Prof. *Hermann Pitters* (România): „Receptarea aspirațiilor ecleziologice ale teologiei monastice timpurii în Reforma din Transilvania”; Prof. *Ivan Pant-schowski* (Bulgaria): „Virtutea, cale spre mântuire”; Prof. *Hans-Dieter Döpmann* (R. D. G.): „Concepția ortodoxă despre sfințenie”; Prof. *Emilian Popescu* (România): „Monahismul românesc timpuriu și influența sa culturală”; Pr. Prof. *Mircea Păcurariu* (România): „Rolul mănăstirilor românești în istoria poporului român”; Pr. Prof. *Dumitru Stăniloae* (România): „Necesarul și plinătatea mântuirii după concepția ortodoxă”; Prof. *A. M. Ritter* (R. F. G.): „Necesarul pentru mântuire ca postulat reformatoric”; Prof. Dr. *Hristov* (Bulgaria): „Relații bulgare cu Rusia

în perioada de emancipare datorită legăturilor bisericești”; Prof. *Friedrich Heyer* (R. F. G.): „Seminarul sud-est european în pelerinaj în Țara Sfințită”; Prof. Dr. *Dimtrievici* (Iugoslavia): „Teologia trinitară și liturgia ca cuprindere a nemărginitului”; Prof. *Paul Philippi* (R. F. G.): „Contacte de la Biserică la Biserică în istoria sud-est europeană” (introducere); Prof. *János Csohány* (Ungaria): „Strădanii pentru deschiderea unei universități reformate ortodoxe în Ungaria la sfârșitul sec. al XVIII-lea”; Prof. *Jóse Rahmann* (Iugoslavia): „Viața spirituală în Slovenia catolică sub impulsuri protestante”; Past. *Dietmar Plajer* (România): „Contacte luterano-ortodoxe în secolul al XVI-lea pe teritoriul românesc”; Pr. Prof. *Alexandru Ciurea* (România): „Prea evlaviosul domnitor Ștefan cel Mare, creator de cultură și artă”.

Discuțiile pe marginea referatelor au fost numeroase și interesante, contribuind la aprofundarea temelor.

Oaspeții au avut ocazia să viziteze mănăstirile: Pasărea, Cernica, Țigănești și Căldărușani, precum și o serie de biserici ortodoxe, catolice și protestante din București.

Un grup de delegați condus de Prof. A. M. Ritter din Heidelberg a fost primit de Prea Fericitul Patriarh Iustin.

Duminică, 5 septembrie, participanții la cel de al VI-lea Seminar teologic sud-est european au asistat la Sfința Liturghie din catedrala patriarhală din București, prilej cu care Prea Fericitul Patriarh Iustin a rostit o cuvântare.

După amiază, oaspeții au vizitat Muzeul Satului din București.

Între 6—8 septembrie a.c. o parte dintre participanți au vizitat mănăstirile din Nordul Moldovei.

Lector Dr. Cezar Vasiliu

DIN VIAȚA BISERICESCĂ ÎN ARHIEPISCOPIA SIBIULUI

Duminică, 12 septembrie 1982, I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului a cercetat noua biserică din Jina, unde, după citirea Sfinței Evanghelii, a rostit un cuvânt de învățătură, precum și biserica veche din această parohie, unde de asemenea a rostit un cuvânt de învățătură.

În continuare, în aceeași zi a vizitat biserica mare și biserica de lemn din Poiana Sibiului, precum și bisericile parohiale din Röd, Tilișca, Gales și Cristian.

Cu acest prilej I. P. S. Sa s-a întreținut cu preoții parohii și cu credincioșii din parohiile respective, dând îndrumări care se impun la fața locului.

— Marți, 14 septembrie 1982, Înălțarea Sf. Cruci, I. P. S. Mitropolit Antonie a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în catedrala din Mediaș. Cuvânt de bun venit a rostit P. C. prot. P. Boeriu, iar răspunsurile au fost date de corul catedralei și obștea credincioșilor.

La momentul convenit, tânărul teolog Achim Sărășan a fost hirotonit diacon.

După Sf. Liturghie, Înalt Prea Sfinția Sa a rostit un bogat cuvânt de învățătură, în care a explicat înțelesurile Sf. Cruci, cu exemplificări din istoria Bisericii și poporului nostru.

În drum spre Sibiu a cercetat parohia Slimnic, prot. Sibiu.

— Duminică, 19 septembrie 1982, I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului a săvârșit sfințirea bisericii vechi de lemn din parohia Păpăuți, prot. Sf. Gheorghe. Cu-

vânt de bun venit a rostit P. C. pr. Gh. Oltean (Covasna), răspunsurile fiind date de un grup de studenți teologi și credincioșii prezenți.

În cadrul Sf. Liturghii au fost hirotoniți C. diacon A. Sărășan întru preot pentru parohia Bazna, prot. Mediaș, și teologul Gh. Bogătan întru diacon.

După Sf. Liturghie au vorbit: P. C. prot. P. Dumbrovă, C. pr. Șt. Nițu, parohul local, și I. P. S. Mitropolit Antonie, care a tilcuit Evanghelia zilei.

C. pr. Șt. Nițu a fost distins și hirotesit „sachelar”, acte de apreciere înmînându-se totodată epitropilor, consiliului și comitetului parohial.

În drum spre Păpăuți, I. P. S. Sa a cercetat biserica mare din Voila, în curs de pictare, iar la întoarcere biserica din parohia Covasna și șantierul de la monumentala catedrală din municipiul Sf. Gheorghe.

DIN VIAȚA BISERICESCĂ ÎN ARHIEPISCOPIA VADULUI, FELEACULUI ȘI CLUJULUI

— Duminică, 22 august 1982, a avut loc sfințirea bisericii din Valea Drăganului, prot. Huedin, județul Cluj. Această frumoasă biserică a fost construită și împodobită cu pictură prin jertfelnicia bunilor credincioși, cu ajutoarele primite de la Sf. Patriarhie, Sf. Arhiepiscopie a Clujului, de la alte eparhii din țară, sub îndrumarea și purtarea de grijă a P. C. Petru Nicolae, fost paroh și C. pr. Ciuhandu Aurel, actualul paroh.

Slujba de sfințire și Sf. Liturghie au fost săvârșite de Înalt Prea Sfinția Sa Arhiepiscopul Teofil Herineanu.

— Duminică, 22 august 1982, a avut loc resfințirea bisericii din parohia Tureni, protopopiatul Turda, jud. Cluj. Această biserică a fost renovată și consolidată prin strădanii bunilor credincioși și sub îndrumarea preoților S. Feliniți — fost paroh și Viorel Păcurar — actualul paroh.

Slujba de resfințire precum și Sf. Liturghie au fost oficiate de Prea Sfinția Sa Iustinian Maramureșanul, Episcop-vicar. A fost de față și preotul unitarian din localitate.

— Duminică, 5 septembrie 1982, a avut loc sfințirea bisericii noi din filia Cutca, parohia Simboieni, prot. Dej, jud. Cluj. Biserica a fost construită în anul 1981 și împodobită cu pictură în frescă prin eforturile și jertfelnicia bunilor credincioși din Cutca și prin purtarea de grijă și îndrumarea vrednicului paroh Gheorghe Mureșan, care a fost distins cu rangul de „sachelar” cu dreptul de a purta brâu albastru.

Slujba de sfințire și Sf. Liturghie au fost oficiate de Înalt Prea Sfințul Arhiepiscop Teofil Herineanu.

La sfârșit a rostit cuvânt de învățătură I. P. S. Arhiepiscop Teofil.

— Duminică, 5 septembrie 1982, a avut loc sfințirea bisericii noi din parohia Fărcașa, prot. Baia Mare, jud. Maramureș.

Biserica a fost construită și împodobită cu pictură prin jertfelnicia credincioșilor din Fărcașa sub îndrumarea și purtarea de

grijă a preotului paroh Pop Alexandru, care a fost distins cu rangul de „iconom” cu dreptul de a purta brâu roșu.

Slujba de sfințire și Sf. Liturghie au fost săvârșite de Prea Sfințul Iustinian Maramureșanul — Episcop-vicar.

La sfârșit a rostit un bogat cuvânt de învățătură P. S. Iustinian Maramureșanul.

— Miercuri, 8 septembrie 1982, sărbătoarea Nașterii Maicii Domnului, Prea Sfințul Iustinian Maramureșanul — Episcop-vicar, a săvârșit Sf. Liturghie în parohia Rozavlea, prot. Sighetu Marmatei, jud. Maramureș, păstorită de preotul Grigore Andreica, care a fost distins cu rangul de „iconom”, cu dreptul de a purta brâu roșu.

— Duminică, 12 septembrie 1982, a avut loc resfințirea bisericii din parohia Silivașu de Cîmpie, prot. Bistrița, jud. Bistrița-Năsăud. Biserica a fost renovată și îmbrăcată cu frumoasă pictură prin jertfelnicia credincioșilor și strădanii vrednicului paroh Luca Băținaș, care a fost distins cu rangul de „iconom” cu dreptul de a purta brâu roșu.

Slujba de resfințire, precum și Sf. Liturghie au fost oficiate de Înalt Prea Sfinția Sa Arhiepiscopul Teofil Herineanu.

— Duminică, 12 septembrie 1982, a avut loc resfințirea bisericii din parohia Turda Poiana, prot. Turda, jud. Cluj. Biserica a fost renovată și îmbrăcată cu frumoasă pictură prin jertfelnicia credincioșilor și strădanii preotului paroh Tiberiu Marțain.

Slujba de resfințire și Sf. Liturghie au fost oficiate de Prea Sfinția Sa Iustinian Maramureșanul — Episcop-vicar.

— Marți, 14 septembrie 1982, sărbătoarea Înălțării Sf. Cruci, Înalt Prea Sfinția Sa Arhiepiscopul Teofil Herineanu a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în filia Valea Cășeielului, parohia Strimbu, prot. Dej, jud. Cluj.

— În aceeași zi, Prea Sfinția Sa Iustinian Maramureșanul, Episcop-vicar, a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în filia Cătina, parohia Sărata, prot. Dej, jud. Cluj.

— Vineri, 10 septembrie 1982, Înalt Prea Sfinția Sa Arhiepiscopul Teofil Herineanu a primit vizita familiei Kratz Reinhard din Offenbach/Main, R. F. Germania, care au participat la un simpozion de studii sud-est europene, ținut la Institutul Teologic din București.

Hramuri

— Sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului, din 15 august, este hramul așezămintelor monahale din Arhiepiscopia Clujului. Și în acest an, aceste praznice au fost onorate de prezența ierarhilor sau a delegaților eparhiali.

— Înalt Prea Sfinția Sa Arhiepiscopul Teofil Herineanu a participat la hramul mănăstirii Nicula, jud. Cluj, săvârșind Sf. Liturghie arhierescă și rostit un bogat cuvânt de învățătură.

— Prea Sfinția Sa Iustinian Maramureșanul, episcop-vicar, a participat la hramul mănăstirii Moisei (actualmente parohie) unde a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă și a rostit un temeinic cuvânt de învățătură.

DIN VIAȚA BISERICESCĂ ÎN EPARHIA ALBA IULIA

— 15 august — Sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului: P. S. Episcop Emilian a oficiat Sf. Li-

turghie arhierescă și a ținut un cuvânt de învățătură la mănăstirea Rimeț.

— 19 august, P. S. Sa a primit în audiență un grup de studenți teologi protestanți din R. F. G. și R. D. G.

— Duminică, 22 august, P. S. Episcop Emilian a săvârșit sfințirea noii biserici, pictată în frescă, din parohia Ulieș, protopopiatul Tg. Mureș.

DIN VIAȚA BISERICESCĂ ÎN EPARHIA ORADIEI

— Duminică, 22 august 1982, P. S. Episcop Vasile a sfințit biserica din Chichiș, prot. Zalău, care a fost pictată în ultimii ani. Preotul-paroh Alexandru Petran a fost distins cu rangul de „iconom”.

În preseară, chiriarhul a oficiat vecernia în biserica din parohia Păușă (pr. Petru Blițaru), ținând, ca și la Chichiș, un ziditor cuvânt de învățătură.

Sfințiri de biserici. — Duminică, 5 septembrie 1982, P. S. Episcop Vasile a sfințit biserica cea nouă din parohia Săcuieni, prot. Marghita, ridicată în roșu între 1937—1940. Lucrările au fost reluate în 1976 și duse la bun-sfârșit în 1982, prin contribuția credincioșilor și ajutoarele de la Sf. Patriarhie, Episcopie Oradiei, de la celelalte centre eparhiale și mai ales de la credincioșii din Moldova și din celelalte părți ale țării, ea fiind astfel un simbol al unității bisericești și românești.

Pentru strădanie, preotul-paroh Nicolae Iuhos a fost distins cu rangul de „iconom-stavrofor”. La vecernia din Ciocăia s-a sfințit noul iconostas, donația moldovenilor.

— Duminică, 12 septembrie, chiriarhul a sfințit biserica nouă din filia Bic a parohiei Siciu, prot. Șimleu, ridicată între 1954—1982, prin jertfelnicia credincioșilor, din ajutoarele parohiilor din protopopiatul Șimleu și mai ales prin vrednicia epitropului Ioan Gozman și a părinților săi.

Sărbătorire de hram. — La 8 septembrie 1982, de praznicul Nașterii Maicii Domnului, chiriarhul a săvârșit Sf. Liturghie în biserica din filia Păduriș (parohia Stupini), prot. Zalău, cu prilejul hramului acestei biserici cu vechi tradiții mănăstirești. Biserica fiind recent renovată, s-a făcut și slujba de binecuvântare.

CONFERINȚĂ

D-l Augustin Hila, președintele Societății culturale „Brazilia-România” (Presidente Sociedade „Brasil-România”), originar din satul Calvaser, jud. Sibiu, fiind în vizită împreună cu soția, acasă, a fost invitat să țină o conferință la Casa studenților din localitate în ziua de 16 sept. a.c. Casa studenților din str. 1 Mai nr. 30 a fost neîncăpătoare pentru numeroasa și selecta asistență. Distinsul conferențiar a vorbit despre istoricul și viața dintru începuturi a celui mai mare stat latin din America de Sud și legăturile trainice pe toate planurile dintre Brazilia și România, fiind aplaudat de asistență.

Domnia sa a făcut o vizită protocolară Înalt Prea Sfinției Sale Anton'e, Mitropolitul Ardealului și a avut întîlniri cu colegii săi de liceu din promoția 1928/29 de la „Gh. Lazăr”.

G.

În atenția cititorilor Telegrafului Român

Abonamentele la gazeta noastră pe anul 1983 se reînnoiesc pînă în 30 noiembrie 1982, costul unui abonament anual fiind de 100 lei.

Banii se trimit pe adresa: Arhiepiscopia Ortodoxă Română Sibiu, str. 1 Mai nr. 35, Sibiu, cont virament cu nr. 45.10.4.09.2. B. N. R. Sibiu

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Lucian Făgărășanul, Episcop-vicar — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Lector Aurel Jivi — redactor adjunct; Arhid. Gheorghe Papuc, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu — membri; tehnoredactor: Diac. Ezechil Oancea.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresându-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P. O. Box 136-137 — telex: 11226, București, str. 13 Decembrie nr. 3.